

Serie: Klauwaandoeningen

Eind 2013 loopt het driejarige project 'Grip op Klauwen' ten einde. Daarop vooruitlopend belicht Veeveelt in vijf maanden tijd de vijf belangrijkste klauwaandoeningen. En wat is er binnen het project gedaan om verbetering te realiseren?

Deel 1: **Stinkpoot**

Deel 2: **Zoolbloeding**

Deel 3: **Zoolzweer**

Deel 4: **Mortellaro**

Deel 5: **Wittelijndefect**

Johan Hardeman: 'Een blokje wordt in de praktijk te vaak als tovermiddel gezien'

Zoolzweer, laatste aandoening in de rij

Wordt een zoolzweer herkend voordat er vocht uitkomt? Drie adviseurs uit het project Grip op Klauwen definiëren de pijnlijke ontsteking van de opperhuid waarvan overmatige hoorn groei de oorzaak is. Ook adviseren ze over preventie en bestrijding.

tekst **Florus Pellikaan**

Wat is de meest voorkomende plek van zoolzweren? Een moeilijke vraag is het niet. Iedereen die regelmatig klauwen van een koe bekapt, kent de voor de hand liggende plek van de pijnlijke aandoening. 'Zeker 95 procent van de zoolzweren zit op de "typische plaats" van de buitenklauw', zegt Johan Hardeman, klauwverzorger bij AB Brabant. Stef van Roessel, dierenarts bij Diergeneeskundig Centrum Oisterwijk, vertelt hoe het komt dat vrijwel alle zoolzweren op diezelfde plaats voorkomen. 'De klauw van een koe bestaat vanaf de onderkant bekeken uit een laag hoorn, de opperhuid, het vetkussen en dan het klauwbeentje. Recht onder de achterkant van het klauwbeentje zit een soort uitstulping van het bot omdat daar de

diepe buigpees aan het beentje hecht', vertelt Van Roessel. 'De lederhuid onder de uitstulping is de plek waar, bij overmatige hoorn groei aan de buitenklauw, de meeste druk op komt.'

Overmatig hoorn voorkomen

Rundveespecialist bij ABZ Diervoeding Jos van Gestel maakt de verklaring voor de typische plaats compleet. 'Door de grote druk op de opperhuid knappen de bloedvaten. Wanneer er niet wordt bekapt, blijven deze bloedingen optreden en gaat de opperhuid ontsteken.'

De remedie tegen zoolzweren lijkt dan ook gemakkelijk: zorgen voor een gelijkmatige drukverdeling tussen de binnen- en de buitenklauw door periodiek pedicuren. De drie deskundigen, die als

adviseurs betrokken zijn bij de Brabantse praktijkbedrijven binnen Grip op Klauwen, ontcrachten deze redenatie meteen. 'Preventief bekappen is goed, maar je moet overmatige hoorn groei voorkomen', stelt Van Gestel.

Hardeman vult aan: 'Andere klauwaandoeningen zoals bevangenheid en stinkpoot zorgen voor die extra hoorn groei. Bij deze defecten aan een klauw gaat er een signaal naar de hersenen om meer hoorn te vormen. Vervolgens is een zoolzweer snel geboren. Eigenlijk is een zweer de laatste in de rij met klauwaandoeningen. Al kan een zoolzweer nog wel naar binnen slaan en zorgen voor pees- of gewrichtsontsteking.'

Overmatige hoorn groei als gevolg van andere klauwaandoeningen heeft ook

Jan Schapendonk: 'Veel kleine dingen verbeteren klauwgezondheid'

De omschakeling naar robotmelken was voor Jan Schapendonk uit Udenhout drie jaar geleden de belangrijkste reden om zich aan te melden voor het project Grip op Klauwen. 'Wij hadden niet meer klauwgezondheidsproblemen dan de ge-

middelde boer, maar mijn gevoel was dat klauwgezondheid wel een cruciale rol speelt bij succesvol robotmelken.'

Samen met de dierenarts, de klauwverzorger en de veevoeradviseur werden er een aantal actiepunten geformuleerd om de klauwgezondheid te verbeteren. 'We lieten de koeien altijd om de twee weken door het voetbad gaan, maar haalden het tussentijds nooit weg. Door het voetbad wel op te ruimen hoeven we het nu nog maar om de zes weken te plaatsen.'

Ook maakte Schapendonk, die 60 koeien melkt, samen met de klauwverzorger een lijstje van koeien die tijdens de koppelbekappingen regelmatig problemen

hadden. Deze koeien bekapt hij nu tussentijds zelf en dat heeft voor verbetering gezorgd. Onder andere zoolzweren komen nu minder voor.

'En sinds een aantal maanden doen we gescheiden mest in de ligbox voor meer ligcomfort en we hebben ook geen overbezetting meer', stelt de Brabantse veehouder. 'Het zijn dus eigenlijk veel kleine dingen die de klauwgezondheid hebben verbeterd. Dat is wel de verdienste van het project; door de extra aandacht voor klauwgezondheid pak je verbeterpunten gemakkelijker op. Het gelijktijdig overleg met meerdere adviseurs is ook erg goed bevallen. Dat blijf ik zeker doen.'

Overleg met de diverse adviseurs vormt een belangrijke schakel in de aanpak van klauwaandoeningen

dikwijls een oorzaak op voedingsgebied. Hoefbevangenheid kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van pensverzuring. Van Gestel: 'Daarom adviseren wij minimaal 45 procent droge stof en voldoende ruwe celstof in het rantsoen en ook zo min mogelijk rantsoenwisselingen. We komen namelijk nogal eens klauwproblemen tegen als veehouders veel natte bijproducten voeren met steeds wisselende samenstelling. Veel verandering in het rantsoen betekent gegarandeerd ellende.'

Op managementgebied is het voorkomen van andere klauwaandoeningen ook de remedie om zoolzweren tegen te gaan. Hierbij moet worden gedacht aan voldoende ventilatie en schone vloeren om mortellaro en stinkpoot tegen te gaan. 'Soms kom je ook een zoolzweer tegen in een heel diepe groef in het

hoorn als gevolg van stinkpoot. Dat is een voorbeeld van de minder dan vijf procent zoolzweren die niet op de typische plek zitten', vertelt Hardeman. 'En daarnaast komen er zoolzweren op andere plekken voor door bijvoorbeeld beschadigingen door steentjes op het kavelpad of oneffenheden in de stal.'

Alhoewel de deskundigen preventieve maatregelen om overmatige hoorn groei te voorkomen als eerste benoemen, is preventief bekappen wel nodig om te corrigeren. 'Het aantal keer per jaar bekappen is bedrijfsspecifiek, maar voor de grote hoop is twee keer per jaar voldoende. Het beste is om dit te doen op honderd dagen in lactatie en kort voor de droogstand, maar als dat er in de praktijk te vaak bij inschiet, dan is twee keer per jaar een koppelbekapping het beste alternatief', adviseert Van Roessel.

Pijnstillers spuiten

Zoolzweren worden binnen Digiklauw net als de andere aandoeningen beoordeeld op ernst en gescoord in een schaal van 1 op 3. Een 1 is in de praktijk een forse zoolbloeding op de typische plaats. Score 2 is wanneer er vocht uit de zweer komt en score 3 is een uitpuilende zweer. 'Negen van de tien veehouders noemen score 2 en 3 pas een zoolzweer. Maar score 1 is dat ook omdat de specifieke plek de aandoening 'zoolbloeding' dan overrulet. Doe je bij zoolzweer score 1 niets, dan wordt het per definitie een zoolzweer score 2 of 3', stelt Van Roessel.

Een ernstige zoolzweer op de zogenaamde 'typische plaats'

De zwelling en de druk die gepaard gaan met een zoolzweer zorgen voor pijn en kreupel lopen. Van Gestel: 'Kreupel is een rottig woord, ook in de maatschappelijke perceptie. Voor sommigen is op drie poten lopen pas kreupel, maar een kritisch oog kan zelfs aan het lopen van een koe met zoolzweer score 1 een afwijking zien. En als een koe minder goed loopt, vreet ze minder, produceert ze minder en neemt de kans op nieuwe problemen toe.' De drie deskundigen zijn het er daarom over eens dat als een koe zichtbaar pijn heeft door een zoolzweer, het raadzaam is om ook een pijnstillertje te spuiten. Dat werkt niet alleen pijnstillend, maar remt ook de ontsteking.

Hardeman merkt in de praktijk dat het bekappen door veehouders niet altijd goed gaat. 'Sommigen stoppen al als er vocht zichtbaar is. Maar het hoorn rondom de zweer moet je ook wegsnijden om geen nieuwe druk op de ontstoken plek te krijgen. Vervolgens kunnen zoolzweren in een paar weken genezen.'

Op de vraag wanneer een blokje onder de gezonde klauw zinvol is, zet Hardeman eerst een stap terug. 'Het doel van een blokje is om de klauw te ontlasten, maar als dat op de natuurlijke manier kan door de overmatige hoorn van de buitenklauw te snijden en de zoolzweer goed vrij te maken, dan is dat beter. Een blok wordt in de praktijk te vaak als tovermiddel gezien', stelt Hardeman. 'En het werkt ook prima, maar als de zweer beter is, moet het blok zo snel mogelijk weg en dat gebeurt vaak niet. Het vervolgprobleem is dan overbelasting met nieuwe zoolbloedingen als gevolg.'

